

NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY

JULIANE KOKOTT

prednesené 12. júna 2008¹

I — Úvod

1. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/54/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrickou energiou a o zrušení smernice 96/92/ES (ďalej len „smernica 2003/54“)² upravuje okrem iného prístup tretích strán do elektrických sietí. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (ústavný súd Litovskej republiky) žiada v rámci preskúmania právnej úpravy týkajúcej sa pripojenia do sústavy obsiahnutej vo vnútroštátnom zákone prijatom na prebratie uvedenej smernice o výklad uvedenej smernice.

znášať náklady prenosu do distribučnej sústavy. Nie je jasné, či článok 20 ods. 1 smernice 2003/54, ktorý upravuje prístup tretích strán do sústavy, zabezpečuje príslušné právo voľby.

II — Právny rámec

A — Právo Spoločenstva

2. Sporná vnútroštátna úprava stanovuje, že zákazníci sa musia v prvom rade nechať pripojiť do distribučnej sústavy. Priamy prístup do nadradenej prenosovej sústavy získa zákazník len vtedy, keď prevádzkovateľ distribučnej sústavy odmietne pripojenie na jeho sústavu z technických dôvodov. Pre určitých zákazníkov by však bolo atraktívnejšie, keby si mohli slobodne zvoliť pripojenie do prenosovej sústavy, aby nemuseli

3. Článok 2 smernice 2003/54 obsahuje okrem iného toto vymedzenie pojmov:

¹ — Jazyk prednesu: nemčina.

² — Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/54/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrickou energiou a o zrušení smernice 96/92/ES — Vyhlásenia týkajúce sa vyradovacej činnosti a správy odpadov (Ú. v. EÚ L 176, s. 37; Mím. vyd. 12/002, s. 211).

„3. „prenos“ znamená prepravu elektrickej energie v prepojenej sústave veľmi vysokého napätia a vysokého napätia s cieľom

jej dodávky konečným zákazníkom alebo distribútorom, avšak nezahŕňa dodávku;

sústave, alebo ktorých tieto sústavy zasobujú;

...

19. „dodávka“ znamená predaj vrátane ďalšieho predaja elektrickej energie zákazníkom;

5. „distribúcia“ znamená prepravu elektrickej energie vo vysokonapäťových, strednonapäťových a nízkonapäťových distribučných sústavách s cieľom jej dopravy k zákazníkovi, avšak nezahŕňa dodávku;

“

...

4. Článok 3 smernice upravuje povinnosti služby vo verejnom záujme, ktoré môžu členské štáty uložiť elektroenergetickým podnikateľským subjektom, a ochranu zákazníka. Odseky 2, 3, 5 a 8 tohto ustanovenia majú takéto znenie:

12. „oprávnení zákazníci“ znamená zákazníkov, ktorí môžu slobodne nakupovať elektrinu od dodávateľa, ktorého si vyberú v zmysle článku 21 tejto smernice;

...

18. „užívatelia sústavy“ znamená akékoľvek fyzické alebo právnické osoby, ktoré dodávajú prenosovej alebo distribučnej

„2. So zreteľom na príslušné ustanovenia zmluvy, najmä na jej článok 86, členské štáty môžu podnikom fungujúcim v odvetví elektroenergetiky z hľadiska všeobecného hospodárskeho záujmu uložiť povinnosti vzhľadom na službu vo verejnom záujme, ktoré sa môžu vzťahovať na bezpečnosť, vrátane bezpečnosti dodávky, pravidelnosti, kvality a ceny dodávok a ochrany životného prostredia, vrátane energetickej účinnosti a ochrany životného prostredia. Takéto povinnosti sú jasne definované, transparentné, nediskriminačné, overiteľné a zaručujú rovnosť prístupu pre elektroenergetické spoločnosti EÚ k národným zákazníkom.

3. Členské štáty zabezpečia, aby všetci zákazníci v domácnostiach, a ak to členské štáty uznajú za vhodné, aj malé podniky (predovšetkým podniky s menej ako 50 zamestnancami a s ročným obrátom alebo súvahou nepresahujúcou 10 miliónov EUR) využívali univerzálnu službu, čo znamená na svojom území právo na dodávku elektrickej energie v stanovenej kvalite za primerané, jednoducho a jasne porovnateľné a transparentné ceny. ... Členské štáty uložia distribučným spoločnostiam povinnosť pripojiť zákazníkov do svojej siete za podmienok a pri dodržaní taríf stanovených v súlade s postupom ustanoveným v článku 23 ods. 2.

...

5. Členské štáty prijímajú náležité opatrenia na ochranu koncových zákazníkov a zabezpečujú najmä, aby existovali dostatočné záruky na ochranu zraniteľných zákazníkov, vrátane opatrení na zabránenie ich odpojeniu. ... Zabezpečia vysoké stupne ochrany zákazníka, najmä vzhľadom na transparentnosť týkajúcu sa zmluvných podmienok, všeobecných informácií a mechanizmov na riešenie sporov. Členské štáty zabezpečujú, aby oprávnený zákazník bol naozaj schopný prejsť k inému dodávateľovi. Tieto opatrenia musia zahŕňať opatrenia uvedené v prílohe A, aspoň pokiaľ ide o zákazníkov z radov domácností.

...

8. Členské štáty sa môžu rozhodnúť, že nebudú uplatňovať ustanovenia článkov 6, 7, 20 a 22 do takej miery, pokiaľ by ich uplatňovanie, právne alebo fakticky, bránilo vykonávaniu povinností uložených elektroenergetickým podnikateľským subjektom vo všeobecnom hospodárskom záujme a pokiaľ by nebol ovplyvnený rozvoj obchodu v takom rozsahu, že by to protirečilo záujmom spoločnosti. Záujmy spoločnosti zahŕňajú okrem iného aj hospodársku súťaž vo vzťahu k oprávneným zákazníkom v súlade s touto smernicou a článkom 86 Zmluvy.“

5. Článok 5 smernice obsahuje tieto technické pravidlá:

„Členské štáty zabezpečia zavedenie kritérií technickej bezpečnosti a vypracovanie a uverejnenie technických pravidiel stanovujúcich minimálne technické konštrukčné a prevádzkové požiadavky pre pripájanie do sústavy výrobných zariadení, distribučných sústav, priamo pripojených zariadení zákazníkov, okruhov prepojení a priamych vedení. Tieto technické pravidlá zabezpečia vzájomnú prevádzkyschopnosť sústav a majú byť objektívne a nediskriminačné. ...“

6. Článok 20 smernice upravuje prístup tretích strán do prenosových a distribučných sústav takto:

„1. Členské štáty zabezpečia zavádzanie systému prístupu tretích strán do prenosových a distribučných sústav na základe uverejnených taríf uplatniteľných u všetkých oprávnených zákazníkov a uplatňovaných objektívne a bez diskriminácie voči niektorým užívateľom sústavy. Členské štáty zabezpečia, aby tieto tarify alebo metodiky, na základe ktorých sa vypočítavajú, boli schválené pred tým, ako nadobudnú účinnosť v súlade s článkom 23, a aby sa tieto tarify a metodiky — pokiaľ sa schvaľujú iba metodiky — uverejňovali pred tým, ako nadobudnú účinnosť.

2. Prevádzkovateľ prenosovej alebo distribučnej sústavy môže odmietnuť prístup tam, kde mu chýba potrebná kapacita. Pre takéto odmietnutia musia byť uvedené náležité opodstatnené dôvody, najmä vzhľadom na článok 3. V prípade odmietnutia prístupu členské štáty zabezpečia, pokiaľ je to vhodné, aby prevádzkovateľ prenosovej alebo distribučnej sústavy poskytol príslušné informácie o opatreniach, ktoré budú potrebné pre posilnenie siete. Strane, ktorá takéto informácie žiada, môže byť vyúčtovaný primeraný poplatok odrážajúci náklady na poskytnutie takýchto informácií.“

7. Článok 21 ods. 1 smernice predpisuje postupné otváranie trhu. Podľa neho boli členské štáty povinné do 1. júla 2004 rozšíriť

okruh oprávnených zákazníkov na všetkých zákazníkov okrem domácností a do 1. júla 2007 nakoniec na všetkých zákazníkov.

B — *Vnútroštátne právo*

8. Na prebratie smernice 2003/54 bol s účinnosťou od 10. júla 2004 zmenený a doplnený zákon o elektrickej energii. Článok 15 ods. 2 tohto zákona stanovuje:

„Prevádzkovateľ prenosovej sústavy zaistí, aby podmienky na pripojenie zariadení výrobcov elektriny, prevádzkovateľov distribučnej sústavy a zákazníkov do prenosovej sústavy boli v súlade so zákonom a neboli diskriminačné. Zariadenia zákazníka budú pripojené do prenosovej sústavy len pod podmienkou, že prevádzkovateľ distribučnej sústavy odmietne na základe doložených technických alebo prevádzkových požiadaviek pripojiť do distribučnej sústavy zariadenia zákazníka, ktoré sa nachádzajú na určitom zásobovacom území vymedzenom v licencií prevádzkovateľa distribučnej sústavy.“

III — Spor vo veci samej, prejudiciálna otázka a konanie na Súdnom dvore

ďalej len „navrhovatelia“ — s návrhom na preskúmanie súladu článku 15 ods. 2 zákona o elektrickej energii s Ústavou a so smernicou 2003/54.

9. V Litve sú zariadenia prevažnej väčšiny zákazníkov zapojené do distribučnej sústavy jedného z dvoch prevádzkovateľov distribučnej sústavy. Okrem toho má päť priemyselných podnikov licenciu na prevádzkovanie distribučnej sústavy a prevádzkujú miestne sústavy na zásobovanie obyvateľstva na veľmi malom území alebo na zásobovanie vlastných podnikov. Do prenosovej sústavy je popri prevádzkovateľoch distribučnej sústavy³ pripojených šesť priemyselných podnikov s vysokou spotrebou elektriky. Tie boli pripojené ešte za existencie ZSSR, keď sa nerozlišovalo medzi prenosovou a distribučnou sústavou. Po novelizácii zákona o elektrickej energii v roku 2004 zostali tieto podniky naďalej pripojené do prenosovej sústavy. Nové pripojenia do tejto sústavy sú od tej doby možné len v súlade s článkom 15 ods. 2 uvedeného zákona.

11. Navrhovatelia zastávajú názor, že zo smernice vyplýva právo zákazníka slobodne si vybrať sústavu, ku ktorej chce byť pripojený. Seimas sa ako ďalší účastník konania naopak domnieva, že túto otázku smernica neupravuje a že členské štáty si ju môžu slobodne upraviť. V tejto súvislosti odkazuje na list z 21. decembra 2005 D/1255 pána A. Piebalgs, člena Európskej komisie zodpovedného za oblasť energetiky. Na otázku jedného podniku v ňom komisár odpovedal: „Smernica 2003/54 nepožaduje, aby bolo zákazníkovi priznané právo voľne si zvoliť medzi pripojením do prenosovej sústavy alebo do distribučnej sústavy. Zákazník má právo byť pripojený do elektrickej sústavy; o konkrétnej realizácii tohto práva má byť rozhodnuté podľa zásady subsidiarity“.

10. Dňa 28. októbra 2004 sa na Konstitucinis Teismas (ústavný súd) obrátila skupina poslancov Seimas (litovský parlament) —

12. Podľa názoru vnútroštátneho súdu znenie článku 20 ods. 1 smernice 2003/54 potvrdzuje názor navrhovateľov. Súd poukazuje ďalej na sociálne ciele, ktoré zákonodarcu Spoločenstva sleduje najmä v článku 3 smernice. Tie zohľadňuje vnútroštátna právna úprava tým, že chráni malých zákazníkov pred zdražením používania sústavy. Poplatky za používanie

3 — Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania nemožno bez pochybností vyvodiť, či všetky podniky s licenciou na prevádzkovanie distribučnej sústavy, teda aj päť priemyselných podnikov, sú pripojené na prenosovú sústavu.

sústavy sú rozdelené jednotne na všetkých zákazníkov, ktorí odoberajú elektrinu cez príslušnú sústavu. Ak by sa veľkoodberatelia mohli pripojiť neobmedzene do prenosovej sústavy namiesto do distribučnej sústavy, viedlo by to k zníženiu množstva elektrickej energie vedenej cez distribučnú sústavu, a tým k zvýšeniu nákladov za používanie sústavy zostávajúcimi zákazníkmi.

IV — Právne posúdenie

A — *Prípustnosť*

13. Kvôli týmto pochybnostiam týkajúcim sa výkladu Konstitucinis Teismas položil Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má byť článok 20 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/54/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrickou energiou a o zrušení smernice 96/92/ES vykladaný tak, že ukladá členským štátom povinnosť prijať právnu úpravu, na základe ktorej bude umožnené akejkolvek tretej strane, pod podmienkou, že energetická sústava má dostatočnú kapacitu, zvoliť si sústavu — prenosovú alebo distribučnú — do ktorej si praje byť pripojená a prevádzkovateľ tejto sústavy má povinnosť jej zaistiť prístup do sústavy?“

15. Podľa ustálenej judikatúry vyplýva z článku 234 ES, že vnútroštátne sudy sa môžu obrátiť na Súdny dvor iba vtedy, ak ide o prebiehajúce konanie, ktoré prejednávajú, a ak majú rozhodnúť v rámci konania, ktoré sa má ukončiť rozhodnutím, ktoré má súdny charakter.⁴

16. O tom, že Konstitucinis Teismas je súdom, neexistujú žiadne pochybnosti. Aj ústavné sudy patria pod pojem súdu v zmysle článku 234 ES.⁵

14. V konaní na Súdnom dvore podali písomné vyjadrenia navrhovateľa vo vnútroštátnom konaní, litovská, talianska a fínska vláda, ako aj Komisia Európskych spoločenstiev a, s výnimkou talianskej vlády, sa vyjadrili aj na ústnom pojednávaní.

4 — Uznesenie z 5. marca 1986, Greis Unterweger, 318/85, Zb. s. 955, bod 4; rozsudky z 19. októbra 1995, Job Centre, C-111/94, Zb. s. I-3361, bod 9; zo 14. júna 2001, Salzmann, C-178/99, Zb. s. I-4421, bod 14; z 30. júna 2005, Längst, C-165/03, Zb. s. I-5637, bod 25, a z 27. apríla 2006, Standesamt Niebüll, C-96/04 Zb. s. I-3561, bod 13.

5 — Napríklad rakúsky Verfassungsgerichtshof a belgický Cour d'arbitrage, teraz Cour constitutionnelle, opakovane predkladali Súdnemu dvoru návrhy na začatie prejudiciálneho konania bez toho, aby boli vyjadrované pochybnosti, či majú postavenie súdu (pozri napríklad rozsudok z 20. mája 2003, Österreichischer Rundfunk a i., C-465/00, C-138/01 a C-139/01, Zb. s. I-4989, a z 1. apríla 2008, Gouvernement de la Communauté française a Gouvernement wallon, C-212/06, Zb. s. I-1683).

17. Okrem toho je Konstitucinis Teismas vo vnútroštátnom spore príslušný aj vydať rozhodnutie, ktoré má charakter súdneho rozhodnutia. Nezáleží pri tom na tom, či má konanie o preskúmaní legality predpisu na návrh skupiny poslancov Seimas kontradiktórny charakter.⁶ Je skôr rozhodujúce na jednej strane to, že konanie nie je správnym konaním, v ktorom proti sebe stoja jednotlivci a súd vo funkcii správneho orgánu.⁷ Na druhej strane súd nemôže byť činný ako čisto poradný orgán.⁸

18. V tomto smere je potrebné konštatovať, že vnútroštátne konanie sa týka preskúmania zákona, ktorý už nadobudol účinnosť. Nejde teda o vypočutie si názoru ústavného súdu v priebehu zákonodarného procesu. V konaní o preskúmaní legality právneho predpisu je ústavný súd naopak oprávnený prehlásiť vnútroštátny zákon s účinnosťou *erga omnes* za neuplatniteľný tak, ako to vysvetľuje súd v návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

19. Návrh na začatie prejudiciálneho konania je teda prípustný.

6 — Rozsudky z 17. mája 1994, Corsica Ferries, C-18/93, Zb. s. I-1783, bod 12, a Standesamt Niebüll, už citovaný v poznámke pod čiarou 3, bod 13.

7 — Pozri rozsudky Job Centre, už citovaný v poznámke pod čiarou 3, bod 11; Salzmann, už citovaný v poznámke pod čiarou 3, bod 15, a Standesamt Niebüll, už citovaný v poznámke pod čiarou 3, bod 14.

8 — Pozri uznesenie Greis Unterweger, už citované v poznámke pod čiarou 3, bod 4.

B — O prejudiciálnej otázke

20. Pred liberalizáciou trhu s elektrickou energiou existovali v mnohých členských štátoch oblastné monopoly dodávateľov elektrickej energie. Všetky služby potrebné pre dodávky zákazníkom poskytoval vo svojej oblasti jeden podnik. Vyrábala a predávala elektrickú energiu a dodávala ju cez vlastné energetické sústavy všetkým zákazníkom, ktorí do nej boli pripojení.

21. S cieľom liberalizácie vnútorného trhu s elektrickou energiou stanovila už smernica 96/92⁹, že postupne stále viac zákazníkov si ako „oprávnení zákazníci“ bude môcť slobodne vybrať podnik, od ktorého budú odoberať elektrickú energiu. V súčasnosti vyjadrujú tento základný prvok liberalizácie odôvodnenia č. 4 a 20 smernice 2003/54:

„4. Slobody, ktoré zmluva zaručuje európskym občanom — voľný pohyb tovaru, slobodu poskytovať služby a slobodu usadiť sa — sú jedine

9 — Smernica Európskeho parlamentu a Rady 96/92/ES z 19. decembra 1996 o spoločnej právnej úprave vnútorného trhu s elektrickou energiou (Ú. v. ES L 27, s. 20; Mim. vyd. 12/002, s. 3).

možné na úplne otvorenom trhu, ktorý umožňuje všetkým zákazníkom slobodný výber svojich dodávateľov a všetkým dodávateľom slobodný výber svojich zákazníkov.

renie vnútorného trhu s elektrickou energiou, ako to zdôrazňuje zákonodarca Spoločenstva najmä v odôvodnení č. 7 smernice 2003/54.¹⁰ Zákazník tak už nie je závislý len na dodávke od podniku, do sústavy ktorého je pripojený, ale si môže vybrať iného dodávateľa, ktorý mu dodá elektrickú energiu cez túto sústavu.

...

20. Zákazníci elektrickej energie by mali mať možnosť slobodne si vybrať svojho dodávateľa.

23. Znenie článku 20 ods. 1 smernice 2003/54, ktorý upravuje prístup tretích strán do sústavy, však nie je z rôznych hľadísk celkom jednoznačné. Najprv treba vysvetliť, či pojem tretia strana zahŕňa len výrobné a dodávateľské spoločnosti, alebo aj zákazníkov. Hlavnou otázkou potom je, čo sa má chápať pod pojmom prístup do prenosovej a distribučnej sústavy. Sporné je pritom v podstate to, či tento pojem zahŕňa aj právo zákazníka slobodne si vybrať sústavu, do ktorej chce byť pripojený.

...“

O pojme tretia strana v zmysle článku 20 ods. 1 smernice 2003/54

22. Aby si mohli zákazníci slobodne vybrať svojho dodávateľa, musel byť prirodzený monopol etablovaných podnikov, ktorý vyplýval z ich kontroly nad sústavou, zrušený tým spôsobom, že tretím osobám bolo priznané právo na nediskriminačný prístup do sústavy. Otvorenie sústav pre tretie osoby je teda rozhodujúcim predpokladom pre vytvo-

24. Fínska vláda zastáva názor, že pojem tretie strany v článku 20 ods. 1 smernice 2003/54 sa

10 — Odôvodnenie č. 7 znie: „S cieľom dobudovať vnútorný trh s elektrickou energiou je rozhodujúci nediskriminačný prístup prevádzkovateľa prenosovej alebo distribučnej sústavy do siete. Prevádzkovateľ prenosovej alebo distribučnej sústavy môže pozostávať z jedného alebo viacerých podnikov.“ Pozri rozsudok z 22. mája 2008, citiworks, C-439/06, Zb. s. I-3913, body 42 až 44, ako aj návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mazák z 13. decembra 2007 v tejto veci, body 72 až 74. Vo všeobecnosti k významu nediskriminačného prístupu tretích osôb do sústavy porovnajte rozsudok zo 7. júna 2005, VEMW a i., C-17/03, Zb. s. I-4983, body 42 až 46.

týka výrobcov resppektíve dodávateľov, ktorí nepatria do vertikálne integrovaného podnikateľského subjektu, ktorý prevádzkuje príslušnú sústavu a okrem toho vykonáva súčasne funkcie výrobcu a dodávateľa elektrickej energie.¹¹ Uvedené ustanovenie zakazuje, aby vertikálne integrovaný podnikateľský subjekt znevýhodňoval tieto tretie strany voči vlastným výrobným a dodávateľským sekciám pri prístupe do sústav. Práva prístupu zákazníka toto ustanovenie neupravuje.

zákazníkov sa má týkať len právnej úpravy súvisiacej s tarifami za používanie sústavy, nie však samotného práva na prístup.¹⁴

25. Zdá sa, že nemecké znenie článku 20 ods. 1 smernice tento výklad *a priori* nevylučuje. Najmä pasáž „die Zugangsregelung gilt für alle zugelassenen Kunden“ by sa mohla chápať v tom zmysle, že prístup tretích výrobcov resppektíve dodávateľov sa vzťahuje na zásobovanie všetkých oprávnených zákazníkov.¹² Inými slovami: prevádzkovateľ sústavy by mohol výrobcom alebo dodávateľom odmietnuť umožniť používanie sústavy, ak nezamýšľajú zásobovať oprávnených zákazníkov.¹³ V niektorých iných jazykových zneniach sa zdá, že odkaz na oprávnených

26. Citované pasáže sa však nesmú vytrhnúť z kontextu. Naopak, je potrebné zohľadniť, že v uvedenom ustanovení sa ďalej uvádza „zavádzanie systému prístupu... uplatňovaných objektívne a bez diskriminácie voči niektorým užívateľom sústavy.“ [kurzívou zvýraznila generálna advokátka]

27. Navrhovatelia poukazujú správne na to, že pojem užívateľ sústavy podľa článku 2 bodu 18 smernice 2003/54 zahŕňa tak osoby, ktoré dodávajú elektrickú energiu do prenosovej alebo distribučnej sústavy, ako aj osoby, ktoré tieto sústavy zásobujú. V dôsledku toho teda článok 20 ods. 1 smernice priznáva aj zákazníkovi právo na nediskriminačný prístup do sústavy tým, že do svojho rozsahu pôsobnosti zahŕňa všetkých užívateľov sústavy.

11 — K definícii pojmu „vertikálne integrovaný podnikateľský subjekt“ pozri článok 2 bod 21 smernice 2003/54.

12 — Pozri v tomto zmysle napríklad aj francúzske znenie: „Les États membres veillent à ce que soit mis en place, pour tous les clients éligibles, un système d'accès des tiers aux réseaux de transport et de distribution. Ce système, fondé sur des tarifs publiés, doit être appliqué objectivement et sans discrimination entre les utilisateurs du réseau.“

13 — Keďže, za predpokladu riadneho vykonania smernice 2003/54, od 1. júla 2007 už neexistujú iní než oprávnení zákazníci, táto situácia už nie je prakticky relevantná.

14 — Pozri napríklad talianske a španielske znenie článku 20 odseku 1 prvej vety smernice 2003/54:

„Gli Stati membri garantiscono l'attuazione di un sistema di accesso dei terzi ai sistemi di trasmissione e di distribuzione basato su tariffe pubblicate, praticabili a tutti i clienti idonei, ed applicato obiettivamente e senza discriminazioni tra gli utenti del sistema.“

„Los Estados miembros garantizarán la aplicación de un sistema de acceso de terceros a las redes de transporte y distribución basado en tarifas publicadas, aplicables a todos los clientes cualificados de forma objetiva y sin discriminación entre usuarios de la red.“

28. Ako v tejto súvislosti zdôrazňuje litovská vláda, musí totiž na uskutočnenie cieľa smernice týkajúceho sa slobodného výberu svojho dodávateľa zo strany zákazníka¹⁵ byť obom zúčastneným stranám tohto dodávateľského vzťahu umožnený bez prekážky prístup do sústavy.¹⁶ Právo prístupu by totiž nemalo pre dodávateľské spoločnosti zmysel, keby zákazník, ktorý má byť zásobovaný, nemal právo na prístup do sústavy.

tým, než možno preskúmať, či článok 20 ods. 1 smernice bráni tomuto obmedzeniu voľby sústavy, treba objasniť východziu otázku, či uvedené ustanovenie upravuje vôbec pripojenie do sústavy.

29. Opačný názor, ktorý zastáva fínska vláda, treba teda odmietnuť.

31. Na rozdiel od názoru navrhovateľov, ako aj talianskej vlády, zastáva totiž litovská a fínska vláda, ako aj Komisia názor, že treba rozlišovať medzi pripojením a prístupom; článok 20 smernice upravuje len prístup. Komisia síce vo svojom písomnom vyjadrení ešte zdieľala názor navrhovateľov, že právo na nediskriminačný prístup podľa článku 20 smernice bráni aj obmedzeniam týkajúcim sa pripojeniu sa do siete. Tejto tézy sa však potom na ústnom pojednávaní vzdala a priklonila sa k Fínsku a k Litve.

Podmienky článku 20 ods. 1 smernice 2003/54 pre prístup alebo pre pripojenie do sústavy

30. Podľa článku 15 ods. 2 zákona o elektrickej energii existuje nárok na nediskriminačné pripojenie do prenosovej sústavy len vtedy, keď prevádzkovateľ distribučnej sústavy odmietol pripojiť dotýčného zákazníka. Pred

32. Názor litovskej a fínskej vlády, ako aj Komisie sa zakladá na znení článku 20 ods. 1 smernice, ktorý spomína len prístup. Prístup a pripojenie pritom nemožno považovať za synonymá. Ako uvedení účastníci konania totiž správne uviedli, smernica používa obidva pojmy s rôznym významom.

¹⁵ — Pozri bod 22 vyššie.

¹⁶ — Pozri v tomto zmysle rozsudok citiworks, už citovaný v poznámke pod čiarou 10, bod 43, s odkazom na bod 72 návrhov, ktoré predniesol generálny advokát Mazák v tejto veci.

33. To sa ukazuje obzvlášť jasne v článku 23 ods. 2 písm. a) smernice, ktorý regulačným úradom ukladá úlohu stanoviť alebo schváliť podmienky, a to pred tým, ako nadobudnú účinnosť pre „pripojenie a prístup do národných sietí vrátane taríf za prenos a distribúciu“. Keby mali pojmy „pripojenie“ a „prístup“ rovnaký význam, nemuseli by na tomto mieste byť uvedené obidva pojmy.

34. Pojem prístup do sústavy zahŕňa pritom právo používať sústavu na prepravu elektrickej energie alebo na jej odber za úplatu. Článok 20 je ústredným ustanovením smernice týkajúcim sa prístupu do sústavy, bez ktorého by liberalizácia trhu s elektrickou energiou nebola možná. Prevádzkovateľ prenosovej alebo distribučnej sústavy smie podľa článku 20 ods. 2 smernice prístup odmietnuť len tam, kde mu chýba potrebná kapacita.

35. Osobitné ustanovenia pre pripájanie do sústavy sa naproti tomu nachádzajú v článku 3 ods. 3 tretej vete smernice, ktorý distribučným spoločnostiam ukladá povinnosť (verejnej služby) pripojiť všetkých zákazníkov v domácnostiach a iných malých odberateľov do svojej siete. Článok 5 smernice ukladá ďalej členským štátom, aby vydali technické pravidlá

pre pripájanie do sústavy, ktoré zabezpečia vzájomnú prevádzkyschopnosť sústav a majú byť objektívne a nediskriminačné. Nakoniec majú regulačné úrady podľa článku 23 ods. 1 písm. c) a f) smernice určité povinnosti kontroly podmienok pripojenia.

36. Z celkového pohľadu na tieto ustanovenia vyplýva, že pojem pripojenie znamená vytvorenie fyzického spojenia medzi sústavou a zariadeniami zákazníkov, výrobnými zariadeniami, inými sústavami a ostatnými zariadeniami.

37. Článok 20 ods. 1 smernice teda podľa jeho jasného znenia pripojenie do sústavy priamo neupravuje. Treba však ešte preskúmať, či neobmedzené právo na pripojenie do prenosovej sústavy nevyplýva z predpisov o pripojení sa do sústavy.¹⁷ Ďalej by mohli z článku 20

17 — Vnútroštátny súd síce nepožadoval výklad iných ustanovení smernice 2003/54 než jej článku 20. Podľa ustálenej judikatúry však Súdny dvor, aby súdu, ktorý mu položil prejudiciálnu otázku, mohol poskytnúť užitočnú odpoveď, môže zohľadniť aj normy práva Spoločenstva, ktoré vnútroštátny súd vo svojej otázke neuviedol (rozsudky z 20. marca 1986, Tissier, 35/85, Zb. s. 1207, bod 9, z 18. novembra 1999, Teckal, C-107/98, Zb. s. I-8121, bod 39, a z 28. februára 2008, Abraham a i., C-2/07, Zb. s. I-1197, bod 24).

ods. 1 smernice vyplývať nepriame podmienky na pripojenie, pretože pripojenie do sústavy je predpokladom pre výkon práva na prístup.

40. Ďalej by mohlo z ustanovení o prístupe do sústavy obsiahnutých v článku 20 ods. 1 smernice vyplývať nepriamo právo na voľbu týkajúce sa pripojenia do sústavy, ak by bez tohto práva na voľbu bol znemožnený aj prístup.

38. Ustanovenia o pripojení do sústavy majú v podstate technickú povahu a nepriznávajú žiadne všeobecné právo na pripojenie do sústavy podľa voľby zákazníka. Len z článku 3 ods. 3 tretej vety smernice by mohlo vyplývať právo určitých zákazníkov na pripojenie do distribučnej sústavy, nie však do prenosovej sústavy.

41. Účelom prístupu do sústavy tretích strán je, ako bolo uvedené, že si zákazník môže slobodne vybrať dodávateľa, od ktorého odoberá elektrickú energiu. Slobodná voľba dodávateľa však nesúvisí priamo so sústavou, ku ktorej je zákazník pripojený. Koneční spotrebitelia sice môžu byť v zásade zásobovaní aj cez prenosovú sústavu, ako to vyplýva z článku 2 bodu 3 smernice. Voľba dodávateľa však zostáva taktiež zabezpečená vtedy, keď je zákazník pripojený do distribučnej sústavy. Dodávateľ je totiž oprávnený dodať zákazníkom elektrickú energiu cez prenosovú a distribučnú sieť.

39. Článok 5 zaväzuje okrem toho vydať nediskriminačné právne predpisy o pripojení do sústavy. Z toho vyplýva, že porovnateľní zákazníci, teda najmä zákazníci s príslušným množstvom a charakteristikou odberu, musia byť pripojení do určitej sústavy taktiež za rovnakých podmienok. V prípade porušenia tohto zákazu diskriminácie príslušnými vnútroštátnymi ustanoveniami existuje pravdepodobne priamo na smernici sa zakladajúci nárok znevýhodnených užívateľov sústavy na rovnaké zaobchádzanie ako so zvýhodnenou skupinou, možno to však posúdiť len na základe konkrétnych prípadov.

42. Systém pre prístup tretích strán do prenosovej a distribučnej sústavy, ktorý členské štáty musia podľa článku 20 ods. 1 smernice zaviesť, teda nepredpokladá, že každý zákazník má nárok na pripojenie do prenosovej sústavy. Členský štát môže naopak slobodne zaviesť systém so zreteľom na

technické skutočnosti tak, aby každý zákazník bol pripojený do vhodnej sústavy, cez ktorú môže odoberať elektrickú energiu od dodávateľa podľa jeho voľby.

kritérií, ako je množstvo alebo charakter odberu.

43. Členský štát pritom môže zohľadniť aj verejné záujmy, ako napr. rovnomerné zaťaženie infraštruktúry a primerané rozdelenie nákladov na sústavu bez toho, aby to vyžadovalo použitie výnimky uvedenej v článku 3 ods. 8 smernice. To by bolo potrebné len vtedy, ak by sa vnútroštátna právna úprava odchyľovala od článku 20 ods. 1 smernice.

44. Podľa článku 20 ods. 1 druhej časti vety smernice však musí byť ustanovenie o prístupe tretích strán do sústavy uplatňované objektívne a bez diskriminácie voči niektorým užívateľom sústavy. To nevylučuje, že niektorí zákazníci majú priamy prístup do prenosovej sústavy (napr. prevádzkovatelia distribučnej sústavy alebo niektorí veľkí zákazníci), pričom iní majú len nepriamy prístup do prenosovej sústavy cez distribučnú sústavu. Pri umožňovaní priameho prístupu do prenosovej alebo do distribučnej sústavy príslušný prevádzkovateľ sústavy len nesmie svojvoľne diferencovať, ale musí postupovať podľa objektívnych

45. Navrhovatelia ešte uvádzajú, že zákon o elektrickej energii z roku 2004 umožňuje manipulácie pri stanovení nákladov na prevádzku distribučných sústav. Možnosť pripojenia do prenosovej sústavy miesto do distribučnej sústavy by mohla zamedziť zaťaženiu neoprávnenými nákladmi na sústavu.

46. Aj keby toto tvrdenie, ktoré sa nijako neprejavilo v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, bolo správne, nespochybnilo by tu obhajované riešenie. Na zabezpečenie primeraného stanovenia poplatku za používanie sústavy a kontroly jednotlivých nákladov, ktoré treba v tejto súvislosti zohľadniť, zaviedla smernica 2003/54 reguláciu poplatkov. „Súťaž medzi sústavami“ nie je naproti tomu zmysluplným riešením pre zamedzenie neoprávneného stanovenia štruktúry nákladov na prevádzku sústavy. Prechod do inej sústavy (prenosovej sústavy) so správne stanovenými poplatkami, ktorý by bol pre niektorých veľkoodberateľov technicky možný, nemení nič na neoprávnenom zaťažení ostatných zákazníkov, ale ho ešte posilňuje.

V — Návrh

Na prejudiciálnu otázku Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas je preto potrebné odpovedať takto:

Článok 20 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/54/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrickou energiou nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá nediskriminačne stanovuje, že zariadenia zákazníka budú pripojené do prenosovej sústavy len pod podmienkou, že prevádzkovateľ distribučnej sústavy odmietne na základe doložených technických alebo prevádzkových požiadaviek pripojiť do distribučnej sústavy zariadenia zákazníka, ktoré sa nachádzajú na určitom zásobovacom území vymedzenom v licencií prevádzkovateľa distribučnej sústavy.